

№ I (9) Травень 1989

Х Р Ы С Ь Ц Ъ Я Н С К Ъ Я

Н А В Ъ Н Ы

RADIO VATICANA
Ufficio Propaganda
00120 CITTÀ DEL VATICANO

БЕЛАРУСКИ ІНФАРМАТАР

адказы за бюлетэнь

Янка Мойсік

АПГЭБЛІКАВАНЬНЕ НОВАГА ПАПСКАГА ШТОГОДНІКА:

"АННУАРЫЁ ПОНТЫФІЧЫЁ" НА 1989г.

У суботу 15 красавіка Сьвяцейшы Айцец пазнаёміўся з новым выданьнем папскага штогодніка "Аннуарыё Понтыфічэ" на 1989г. У гэтым годзе "Аннуарыё Понтыфічэ" выдана з невялікім спазьменьнем, а то дзея таго, каб узяць пад увагу зьмены ўвядзеньня ў Рымскай Куры Апостальскае Канстытуцыяе "Пас-тор Бонус".

З дадзеных прадстаўленых у "Аннуарыё" вынікае, што Кардынальскае Калегіюм налічвае цяпер 154 членаў, з якіх 24 было назначаных у 1988 годзе.

28 лютага бягучага году Каталіцкая Царква мела амаль 4 тысячкі біскупаў.

Існавала амаль дзеве з палавінай тысячкі біскупскіх сталіц, з чаго 21 паўста-ла летась. У тым самым часе Папа назначыў 180 біскупаў. Сьвятарскіх рукапа-лахеньняў было па-над 7 тысяч, з якіх дзеве тысячкі гэта законныя сьвятары. Гэта паказвае ў параўнаньні з мінулымі годам узрост лічбы сьвятарскіх рука-пахеньняў а па-над 7,5 працэнтаў.

Клерыкаў у мінулымі годзе было па-над 90 тысяч, з якіх адна трэця-закон-ныя. Становіць гэта ўзрост а па-над 3 працэнты.

Сталых дьяканаў было па-над 14 з палавінай тысяч, з чаго амаль 400 законных. Становіць гэта ўзрост амаль а 17 працэнтаў.

У 1988 годзе Апостальская Сталіца наладзіла дыпламатычныя зносіны з Рэспублікай Чад.

Частка 3.

Новы святар перы быў назначаны ў Любыноў, адкуль што суботы і нядзелі даяджкаў у Угрымичы. У Любынове вялі душпасырскую працу айцы Капуцыны ўсходняга абраду. Угрыміцкую Царкву палякі зачынілі, а багаслужбы адпраўляліся ў капліцы скрытых законнікаў. Пасля аднак і тую капліцу апычталі палякі разам са святымі дарамі.

З Любынова айцец Леў быў перанесены Біскупам Букрабай ў Гародня на месца айца Шыкевіча. Тут таксама былі стравыны цяжкасці з боку палякаў для святарскае працы. Сам ваявода Костэк-Бернацкі перадаеці за палянука прыяжджаў, каб слядавіць. Нааачаліся розныя прыдзірлівія кары, прыкладам за непабелым плот, за недахоп драбін і тд. Ня глядзячы на прывязанасць добрых людзей да свайго параха, айцец Леў быў змунаны прасіць царкоўнай ўлады, каб яго перавялі ў іншае месца. Тады ён быў назначаны ў Стоўпцы на памочніка айца Селецкаму, ўкраінцу. Тут аставаўся да дня 15 траўня 1939 г., калі загадам наваградскага ваяводи быў выселены на заўсёды з гэтак званай пагранічнай паласы. Гэтак мсціліся палякі за беларускую душпастырскую дзейнасць. Айца Гарошку, будучага Марыяніна, спаткаў падобны лёс як і ўсіх Марыянаў беларусаў у Друі, якіх віленскі ваявода Бацяўскі высяліў з друйскай парафіі і гімназіі.

Айцец Гарошка не маучы знікнуць абароны пераехаў у Збурэх каля Малахиты і тут аставаўся да выбуху вайны.

Пад-час бальшавіцкай акупацыі апрача душпастырскай працы, якая становілася штораз больш цяжкай і блізу нематчынай, айцец Леў займаецца лячэннем сялян. Пасля перахаджае ў Баранавічы і тут, пакуль бальшавікі не забаранілі, выкладае беларускую мову ў гандлёвай школе, а для медыцынскіх сёстраў беларускую і лацінскую. Пазбаўлены ўсялякай працы ўваходзіць у зносіны з нованазначаным Экзархам Беларусі айцом Неміцэвічам, едзе з ім у Львоў на зезд Экзархаў, арганізацыям Мітрапалітам Шэпціцкім. Хутка выбухае нямецка-бальшавіцкая вайна (22 VI 1940) і тады перахаджае зноў у Баранавічы, дзе працуе як запраўдны леў у медыцынскай школе, ў настаўніцкіх, матурыльных курсах, пры рэдагаванні газет, у розных беларускіх арганізацыях. Будучы адважным з натуры, няраз нарахаўся немцам-акупантам і толькі дзякуючы Божаму правіду выйшаў жывы з гэтай куламысы.

У чэрвені 1944г. разам з іншымі дзеячамі прыймае ўдзел у кангрэсе ў Менску, скліканым БЦР. Міма цывільнага дамаганьня, не атрымаў магчымасці гава-рыць. Хутка пасля разам з хваляй эміграцыі трапляе ў Берлін, дзе адразу складае заяву ў Міністэрства Рэлігійных Справаў, каб далі яму права душпастырства сярод беларусаў-католікаў у Нямеччыне, і не чакаючы яго атримання, арганізуе беларускія Багаслужбы, ў чым дапамагалі Равенскі, Іўвец і іншыя.

З Берліна неўзабаве пераехаў айцец Гарошка ў Мюнхэн і тут дачакаўся прыходу амерыканскіх войскаў, пачаў арганізаваць беларускае душпастырства і Беларускі Камітэт. II верасня 1945г., выстаўіўшы сам сабе дакуманты, разам

з італьянскімі палоннымі, якіх вяла напская камісія, прыняўшае ў Рым. Тут астаецца да 24 кастрычніка 1946г. Усюды, дзе толькі можа і як можа, іфармуе ватыканскія дзейнікі пра Беларусь і рэлігійныя там адносіны, выдае друкам малітоўнік "Божым Шляхам", арганізуе Камітэт і разам з айцом Чаславам Сіповічам вышуквае беларусаў-уцекачоў у Італіі, называе зносіны з жаўнерамі-беларусамі, якія знайшліся ў арміі генерала Андерса, дапамагае ім кантактавацца з сабой і арганізавацца. Падпісвае мемарыялы да генерала Андерса ў справе арганізацыі беларускіх частак і беларускага школьніцтва ў яго арміі.

У канцы кастрычніка 1946г. назначаецца рэктарам Беларускай Католіцкай Місіі ў Францыі; куды і выязджае. Пачынаецца новы, працавіты, вельмі інтэнсіўны перыяд у жыцці айца Льва. (працяг будзе)

Х Р О Н І К А

(красавік)

1. ДЗЕЙНАСЬЦЬ СВЯЦЕЙШАГА АЙЦА

У красавіку Ян Павал II меў кожнае серады тыдня сваю агульную аўдыенцыю на Плошчы Святога Пятра. Вось тэмы яго разважанняў:

5 04 "Ушэсьце: абвешчана таямніца".

12 04 "Ушэсьце: ачышчэўленая таямніца".

19 04 "Плады Ушэсьця: прызнаньне, што Ісус ёсьць Госпадам".

26 04 Пачаў новую катэхізу прысьвечану Святому Духу ды распачаў яе разважаньнем- "Веру ў Святога Духа".

Кожнай нядзелі месяца красавіка Яго святасьць адгаворваў разам з веруючымі Багародзічную малітву "Каралева Неба", якую заўсёды папярэджаў прамовамі. Вось пра што гаварыў Папа:

2 04 Раздумаў над Святым Духам, які ёсьць дарам і абяўленьнем збаўчай сілы Уваскросшага Хрыста.

9 04 Раздумаў над дарам Святога Духа якім ёсьць мудрасьць.

16 04 Раздумаў на тэму дару Святога Духа якім ёсьць Дар Розуму.

23 04 Раздумаў над чарговым дарам Святога Духа: гэтым разам над дарам Веды

У нядзелю 2 красавіка, пасля абеду, Папа адведаў рымскі "Воінскі Гарнізон" у квартале гораду Чэкіньёла.

У нядзелю 9 красавіка абвясціў святаю італьянку Клелію Барберы. Пасля абеду таго ж самага дня наведаў рымскую парафію Святога Духа, ў аддзеле гораду Фэррантэлья.

У нядзелю 16 красавіка перад адгаварэньнем малітвы "Каралева Неба" выказаў сваю гарачую салідарнасьць з ліванскім народам.

У нядзелю 23 красавіка Яго Святасьць абвясціў блаславённымі пяцёх Божых слугаў: двух гішпанцаў, Польшку, Француску і Італьянку,

25 красавіка Папа зрабіў паўторны заклік за мір у Ліване.

28 красавіка распачаў сваё Апостальскае падарожжа ў Афрыку.

11. ГУТАРКІ І ВЕСТКІ

У красавіку мы адзначылі наступныя гадавіны:

- 80 гадавіну з дня нараджэння Міколы Хведаровіча
- 50 ўгодкі смерці Старога Уласа.
- 95 юбілей нараджэння Альфонса Петрашкевіча.
- 75 годдзе з дня нараджэння Ганны Новік.

Важнейшыя гутаркі і паведамленьні:

- Агульным малітоўным намер Свяцейшага Айца на месяц травень: Каб моладзь паводле прыкладу Усячыстае Дзеви Марыі дабрадушна адказала на Божы заклік пакліканьня з місійным духам веры.
- Царква ў Кубе перад новымі заданьнямі.
- Мадэярскае рыдмэ перадало 2 красавіка пасланьне да народу быўшага мадэярскага кардынала-прымаса Язэпа Міндзэнта, якое ён сказаў перад савецкім нападам 3 красавіка 1956г.
- Амнэстыя Інтэрнэйшэнал аб пашане правоў чалавека ў Савецкім Саюзе
- Аб візіце кардынала Люстыка (арцыбіскупа Парыжа) ў Чэх-Славацкіне.
- 18 красавіка ў Ватыкане адбылося адкрыцьцё Трэцяга Міжнароднага Кангрэсу на тэму каталіцкай вышэйшай адукацыі.
- Аб падрыхтоўках да Пятага Апостальскага Падарожжа Папы ў Афрыку- Малагасійская Рэспубліка, востраў Рэаньён, Замбія і Малаві.
- Дзень малітваў за пакліканьня.
- Аб спатканьні моладзі з Эўропы ў Пэч (Мадэяршчына 28-30 красавік)
- Візіт Валесы ў Рыме.

ІНТЭРВ'Ю З МАЛАДЫМ БЕЛАРУСАМ З МЕНСКА!

І) Аляксандар, Ты выехаў з Беларусі дзесьці з паў году таму назад. Як за Тваіх часоў пераходзіла перабудова?

-- Перабудова для беларусаў гэта перш за ўсё аднаўленьне ўсяго нацыянальнага.

Перш за ўсё таго, што было згублена за часоў Сталіншчыны-Брэжнеўшчыны.

Кожны беларус у цяперашні час успамінае, што ён Беларус ды перад усім Беларус. І на пытаньне, якая яго родная мова ён адказвае, што беларуская а не руская. Кожны беларус рвецца да роднай гісторыі свайго краю і яго культуры.

Беларусы з часам успомнілі, што культуру трэба пачаць ад мовы і пачалі патрабаваць беларускіх школ, у якіх беларуская мова не будзе гірамі на нагах вымушэнцаў, а стане адзінай мовай для пазнаньня ўсіх навук і ўсяго жыцця. Пачаліся выдавацца беларускія слоўнікі. Гэта значыць, што беларусы павінны чакаць перакладаў з ангельскай і іншых моваў на родную беларускую а не на рускую мову. Цяпер, калі нядаўна пераходзіў усесаюзны перапіс насельніцтва, то ўсё больш і больш жыхароў Беларусі адказвала, што яго родная мова- гэта беларуская мова. Усё больш і больш кандыдатаў на вышэйшыя навучальныя ўстановы (а менавіта на Менскі Беларускі Ўнівэрсытэт) здае ўступныя экзамены на беларускай мове і хочацца, каб уся адукацыя вялася на роднай мове, а з эду-

каціяй пачынаецца ўсё жыццё, і хочацца верыць, што цяпер Беларусь не будзе жылаю для Расеі. Беларусы ўсё больш і больш хочуць чуць сябе гаспадарамі ў сваім доме. І нараджэнне "Талакі" і "Тутэйшых" найлепшы доказ гэтаму.

2) Але ж чытачы "Літаратуры і Мастацтва", "Чырвоную Змену", "Малодосьць", чытач не заўважае такога карэннага паляпшэння ў нацыянальным жыцці Беларусі.

-- Так, гэта толькі першыя расткі новага жыцця. І ніхто не ведае, якая вырасце расьліна з гэтых расткоў. Але ж ведаеш, сам момант зьяўлення ў "Л і М", "Чырвонай Змене" нейкіх крытычных артыкулаў ўжо гаворыць аб многім. Быў час, што за такія артыкулы людзей знішчалі і такіх думак нельга было ўжываць сабе.

3) Ці верыш у перабудову?

-- Гэта вельмі цяжкае і неадназначнае пытаньне. Таму, мой дарагі сябар-журналіст з Ватыканскага Радмі, не чакай лёгкіх адказаў. Перш за ўсё мому скажаць, што перабудова гэта плюс а не мінус. Пытаньне ў тым, што гэтая перабудова ў сваёй натуре не можа давесці нас да лагічнага канца.

4) А чаму ж?

--Таму, што калі баліць галава, не трэба ляжыць ногі.

5) А калі ж не баліць галава?

--Вельмі добрае пытаньне. Лёгкі адказ. Тады не павінна быць перабудовы.

6) Чуў, што на Беларусі наступае паварот да ўсяго беларускага. Ці гэта праўда? Хоць Ты ўжо аб гэтым крышку ўспамянаў.

-- Я хачу дадаць, што асабліва да беларускасці. Напрыклад такая цікавасць, як справа менскага мэтро, дзе да нядаўна прыпынкі мэтро абмяшчаліся на рускай мове, а цяпер усё больш і больш "зьяўляюцца" беларускія прыпынкі. Хочацца верыць, што ва ўсёй Беларусі будзе больш беларускіх прыпынкаў і машыністамі гэтых поездаў-перабудовы будуць Беларусы.

7) А ці часам гэты цягнік не затрымаецца?

--Ведаеш, калі ніхто не разбірае рэйкаў і хопіць паліва і машыніст будзе зразумелы, то цягнік не трафіць на дрэнны напрамак.

8) Аляксандар! Усе сродкі масавай інфармацыі пісалі аб Курапатах і гэтая невялікая беларуская вёска стала ведамай ўсяму свету. Ты гаварыў мне, што Ты быў сьведкам гэтых падзей. Можа пагаворым крышку аб гэтым?

-- Мае сябры прымалі актыўны ўдзел у раскопках тых страшных магіл сталінскіх часоў. Але ж я, як удзельнік маніфэстацый ва ўспамін гэтых страшных ахвяраў на сабе пачуў як цяпераняня, а не сталінская міліцыя НКВД, разганяла ўдзельнікаў дэманстрацый.

9) Пачакай, калі ласка, крышку драбязней аб гэтым зьверскім разгоне.

--Ужываеш сабе, сабраліся мірныя хіжары. Яны нічога не патрабавалі ад улад, акрамя сьвятой памяці ахвяраў ушанаваньня сталінізму. Раптам зьявіліся "чорныя бэрэты" - спецыяльныя атрады міліцыі з вадамётнамі, шчытамі і дубінкамі дз акружылі ўсіх мірных хіжароў, удзельнікаў мітынгу. Сам гэты выгляд "чорнай формы" і вадамётных установак, надаваў вобраз садызму гітлераўцаў. І то гэта ў час перабудовы? Усё далейшае было адказам: жорсткасць, абмякавасць, бяздумнасць - удары дубінак па галавах. Вось гэта добрая лекцыя галасносці.

10) А хто быў галоўным удзельнікам гэтых маніфэстацый?

-- У асноўным моладзь.

11) Гавораць аб моладзі. Ці заўважаеца яе паварот да Царквы?

--Безумоўна так. Інтэрэс да рэлігіі ўзрастае з кожным імгненнем. Павялічваецца лік царкоўных шлюбав. Усё больш і больш бацькі хрысціяне сваіх дзяцей ў Царкве. І галоўнае, што ўлады даюць дазвол. У мінулым часе аб гэтым не можна было нават падумаць. Хочацца верыць, што прыйдзе час, калі беларускія святары пачнуць гаварыць па-беларуску.

12) А калі, Ты думаеш, настане гэты час?

--Гэта будзе час рэлігійнай перабудовы і першым прадвесьнікам гэтага ёсць тое, што Філярэт Менскі і Мітрапаліт Беларусі ўжо пачаў вялікую справу перакладу Святога Пісаньня на беларускую мову.

13) А Ты веруючы?

--Ведаеш, Янка, ў Савецкім Саюзе прызнаецца толькі адна рэлігія--атэізм.

Таму вельмі цяжка моладзі пачуць рэлігію. І толькі, калі я выйшаў з юнацтва, я крывіку пачаў думаць аб Царкве, займацца рэлігіяй.

14) І да чаго Ты дайшоў?

--Мушу сказаць, што калі я яшчэ неверуючы, но я перастаў быць атэістам.

Павінен дадаць, што гэта абавязковая дарога для ўсёй моладзі.

15) Ведаеш, нядаўна атрымаў пісьмо з Брэсту, дзе адзін Беларус піша мне, што яго і ягоную жонку пазбавілі працы толькі дзеля таго, што яны веруючыя. Як гэта разумець?

--Ведаю, такія здарэнні ёсць і іх яшчэ не мала. Гэта пасьведчаньне таго, што перабудова не поўнасьцю пачала ажыццяўляцца. Але сьмела можна дадаць, што нешта зварушылася з мэртвага месца. Таму, як я гаварыў аб гэтым раней, ў мінулым часе гэты чалавек быў больш рэпрэсаваным і тым больш баяўся б пісаць пісьмы за мяжу і то ў Катыліцкі Цэнтр.

16) А якую ж ролю ў рэлігійным усьведамленьні адігрывае Ватыканскае Радзь?

Ці яно даходзіць да сэрца слухачоў?

--Так, у краіне дзе не ўсё проста з рэлігійнаю свабодою, голас Ватыканскага Радзь ёсць часта, безумоўна, адзіным шляхам да атрымання шматлікіх рэлігійных ведаў. І ў гэтым мы чуем вялікую духоўную падтрымку. Хацелася б пахадаць, каб Эцыклікі, якія выдае Папа, мы маглі пачуць на нашай роднай беларускай мове. Гэтае пахаданьне я перадаю ад імя многіх слухачоў беларускай праграмы Ватыканскага Радзь.

17) Можа маець іншыя жаданьні ад Ватыканскага Радзь?

--Часам хацелася б чуць больш рэлігійнай музыкі і больш вестак пра жыцьцё Беларусаў у іншых краінах.

18) Чаго Табе хадаць ў далейшым Тваім жыцьці?

--Перш за ўсё добрага здароўя і Божых ласк, а затым добра ўстроіцца за Далёкім Акіянам!

Вельмі дзякуй за размову.

НА БЕЛАРУСІ ЗЬВЕРНУТА ВЕРНІКАМ КАТАЛІЦКУЮ ЦАРКВУ Ў ВЕЛЬМІ
ДРЭННЫМ СТАНЕ!

Вернікі каталіцкай грамады Барысава навязалі кантакт з "Кэстон Колэдж", каб прадставіць праблемы аднаўленьня іх нядаўна зьвернутаў Царквы. Парафіяне зрабілі фатаграфіі, якія цяпер знаходзяцца ва ўладаньні "Кэстан Колэдж", каб паказаць стан ў якім знаходзіцца Царква. У палове студзеня, бягучага году, зарэгістравана Барысаўскую парафію і зьвернута вернікам Царкву Нараджэньня Багародзіцы, сканфіскаваную ў 1920 годзе. Гэта ўжо другая Каталіцкая Царква, якую адкрыта для вернікаў ва Ўсходняй Беларусі. Першую адкрыта ў 1980 годзе: ідзе тут справа аб Менскай Царкве Уздзвіжэньня Крыжа Гасподняга.

Барысаўская Царква Нараджэньня Багародзіцы знаходзіцца ў вельмі дрэнным стане. Усе сьценныя ўпрыгожваньні зьнішчаны, а тое, што было магчыма забраць-перанесьці было ўкрадзена. Сярод мясцовага насельніцтва падкрэсьліваецца, што Царква павінна быць зьвернута ў такім стане, ў якім яна была, калі яе сканфіскавана. Тым часам мясцовыя ўлады не толькі адмаўляюцца даць сваю дапамогу ў правядзеньні рэстаўрыраваньня, яе яшчэ дамагаюцца ад парафіі 30 тысяч рублёў за тое, што іхнюю Царкву зьвернута. Падаткі і кошты рэстаўрыраваньня перавышаюць скромныя фінансавыя рэсурсы мясцовай грамады, таму і будучыня Барысаўскай Царквы астаецца няпэўнаю. Парафіяне заклікаюць заходніх турыстаў, каб яны пераязджаючы праз Барысаў, па дарозе ў Маскву, на ўласныя вочы пабачылі, ў якім хахлівым стане знаходзіцца Царква.

Кэстан Колэдж паведамляе, што ў Заходняй Беларусі нядаўна зарэгістравана іншымі тры парафіі, а менавіта ў Відзах, у Паставах і ў Гэрмановічах. Шмат іншых парафіяў чакае аднак на рэгістрацыю, як напрыклад у Івянцах, у Бабруйску, ў Вілейцы, ў Сьвіры і ў Удзеле. Вернікі Удзела апошнімі часамі дамагаліся ад мясцовых уладаў зьверненьня Каталіцкай Царквы, але без посьпеху. Ва Удзеле затрымаўся летась, польскі біскуп Роман Енджэўскі, пад-час свайго падарожжа ў Беларусь, Літву і Цэнтральную Азію. Таму, што Царква далей ёсьць яшчэ выкарыстоўвана як магазін, Сьвятая Літургія адслужваецца на могілках. Пад-час візіту, які адбыўся 13-14 жніўня 1988 году (гэта быў першы візіт біскупа ад 50 гадоў) ва Удзеле вернікі маліліся на двары праз усю ноч, а біскуп спавядаў да познай ночы. Тисячы католікаў ўзяло ўдзел у Сьвятой Літургіі адслужанай на двары ў нядзелю раніцай. 450 дзяцей прыняло Сьвятое Прчысьце а пасля Сьвятой Літургіі біскуп мірапамазаў 1.100 вернікаў.

МАНІФЭСТАЦЫІ ў МЕНСКУ З НАГОДЫ З ГАДАВІНЫ ВЫБУХУ У ЧАРНОБЫЛІ

Італьянскае прэсавае агенцтва АНСА, 27 красавіка дала наступную зацемку аб гэтым здарэнні з ссылаючыся на агенцтва ТАСС.

"Афіцыйная маніфэстацыя і дэманстрацыя нефармалаў адбыліся ўчора ў Менску для ўспаміну 3 гадавіны выбуху ў Чарнобылі.

Пад-час першай маніфэстацыі было абвешчана, што адкрыта банкаўскі рахунак на які прамысловыя прадпрыемствы могуць рабіць ўплаты з мэтай стварэння фонду для загаспадаравання земляў дакранутых радыяцыяй пасля пажару рэактара ў Чарнобылі. Землі гэтыя становяцца пятаю частку ўсёй тэрыторыі Беларусі. Пад-час маніфэстацыі ўзялі слова прадстаўнікі "Клубу маладых экалёгаў" ды эксперты радыёактыўнасці, каторыя падкрэсьлілі, што ўзровень радыяцыі значна зменшыўся, але таксама казалі, што сказаная тэрыторыя будзе на працягу многіх гадоў далейшаю крыніцаю радыяцыі. Галоўным заданнем ёсць зменшыць да мінімума трывалыя вынікі скажэння. Некаторыя, што выступалі пад-час маніфэстацыі- дадае агенцтва ТАСС- жадалі больш дакладных інфармацый аб радыёактыўнай сітуацыі ў Рэспубліцы і дамагаліся, каб сельска-гаспадарчая прадукцыя харчавых тавараў без якіх можна абійсціся была забаронена.

Вечарам таго самага дня адбылася ў Менску таксама дэманстрацыя нефармалаў. Падобныя мітынгі адбыліся ўаксама ў іншых гарадах і вёсках Беларусі.